

Leder: Liv uden vækst? side 3

**Kommentar fra Tyskland:
Har udkantområderne en fremtid?** side 4

**Kan vi lære af svenskerne – og af nordjyderne?
Regionale strategier** side 6

**Planlægning i Christiania
'Vilde fugle flyver – de tamme længes'** side 10

**”Den perfekte plan?”
– mødeberetning og kommentar
Debat** side 12

Byplanprisen til Horsens side 16

Redaktion

Ellen Højgaard Jensen (ansv.)
Annette Thierry

Redaktionsadresse

Dansk Byplanlaboratorium
Nørregade 36
1165 København K
Tlf.: 33 13 72 81
Fax: 33 14 34 35
Mail: at@byplanlab.dk

Annoncer

Annette Thierry
at@byplanlab.dk
Bestilles senest 15.12.05

Forside:

Fotos:
•Annette Thierry
•Johan Hye-Knudsen
•Oplæg til Nordjydernes
Regionale Udviklingsplan
oktober 2005

Layout

Bogdan Szymczyk
Arkitektens Forlag

Repro + tryk

Arco Grafisk A/S
Oplag: 3.500

ISSN

1602-9038

Næste nummer af Byplannyt
udkommer ultimo januar
2006

Signerede artikler står for
forfatterens regning, usigne-
rede for den ansvarshavende
redaktørs regning

BYPLANNYT nr. 5 / 2005 (3. årgang)

MASTER

i strategisk byplanlægning

Kunstakademiets Arkitektskole udbyder en masteruddannelse i Strategisk Byplanlægning med start februar 2006.

Masteruddannelsen fokuserer på strategisk planlægning af bymæssige forandringsprocesser med udgangspunkt i byens rumlige kvaliteter. Uddannelsen er internationalt orienteret og retter sig både mod praktisk planlægning og strategisk udviklingsvirksomhed. De centrale temaer er:

- By-teori og planlægningsformer
- Case study i en europæisk storby
- Byens dynamik og danske byer i global kontekst
- Strategisk plan for en dansk by / kommune.

Uddannelsen er en deltidsuddannelse over 2 år. De første semestre kan også følges enkeltvist.

Tilmelding og yderligere oplysninger:

www.karch.dk/CBP

Skriv til cbp@karch.dk eller kontakt
Ursula Andersen telefon: 32 68 66 30

Det Kongelige Danske Kunstakademi
Kunstakademiets Arkitektskole

Skov & Landskab

Byen i børnehøjde?

Tegn abonnement på
Skov & Landskabs Videntjeneste
for 2006 og få resten af 2005 gratis

LEDER

LIV UDEN VÆKST?

Et af de mest slående træk ved udviklingen i de danske bysamfund er, at de kan deles op efter, om de ligger i et vækstområde eller i et stagnationsområde. Landet er opdelt, og det er vilkårene for byplanlægningen også.

Det er ikke alle dele af landet, der kan få vækst. Ikke hvis vækst defineres som nettotilflytning af iværksættere og bosættere. Danskerne føder færre børn, og befolkningen (især de unge) flytter mod de store bysamfund. Groft sagt kan man sige, at der er befolkningstilvækst på Sjælland og i Østjylland, mens resten af landet kan forvente stagnation eller tilbagegang.

I dele af landet står investorerne i kø for at bygge på alle ledige grunde, og boligkøberne presser priserne så højt i vejret, at det kan være svært for skolelæreren eller sygeplejersken at finde en bolig, der er til at betale. I andre dele af landet står boligerne tomme og de unge flytter væk. Det er en udvikling, som man fra national side arbejder på at imødegå. Men der er store kræfter på spil, og tendensen kan genses mange andre steder i Europa.

I Tyskland ser man f.eks. en drastisk fraflytning fra landsbyerne. Det kan man læse om i dette nummer af Byplannyt, hvor den tyske rådgiver i politik og planlægning Christoph Stroschein taler om at "lukke" bysamfund på op til 30.000 indbyggere. Han har lavet en undersøgelse, der viser, at der ikke er den store modstand fra beboerside, og at det vil være nationaløkonomisk meningsfyldt. Samtidig må han konstatere, at det naturligvis vil være politisk umuligt at gennemføre. Christoph Stroschein fortæller også om det franske eksempel, hvor det i 70'erne var muligt at købe totalt tomme landsbyer for et symbolsk beløb.

Så drastiske scenarier vil vi nok ikke se herhjemme, men tendensen er klar. Uanset hvilken del af planlægningen, man arbejder med, så må man forholde sig til denne realitet. Det betyder, at det er forskellige strategier, der skal udvikles i forskellige dele af landet.

I 2004 bragte Byplannyt en såkaldt dogmeartikel med en ganske særlig efterlysning. Byplanlaboratoriet efterlyste "tilbage-togets helte". Vi spurgte, om der var en kommune, der åbent ville erkende, at tilbagegang eller stagnation var fremtidens vilkår – og som måske endog tog initiativ til at indrette sig efter prognoserne i stedet for at blive ved med at arbejde på strategier for vækst. Desværre var der ingen kommuner, som meldte sig på banen. Men da situationen siden da kun er blevet mere tilspidset, vil jeg gentage efterlysningen: Byplannyt vil meget gerne høre, om der findes en foregangskommune, og vi vil være glade for at kunne bringe historien om nye mål og planlægningsmetoder for stagnations- og tilbagegangsområderne.

Store udfordringer kan give anledning til radikal nytænkning. Måske kan det føre til strategier, der vil kunne give helt nye kvaliteter i områderne uden vækst - endog til gavn for hele landet.

Kommunernes egne ideer og kræfter er nødvendige, men problemet vedrører jo alle deres naboer, hele egne, hele regioner... Så her ligger en klar opgave for den regionale udviklingsplan.

HAR UDKANTOMRÅDERNE EN FREMTID?

– KOMMENTAR FRA TYSKLAND

I Tyskland er situationen i specielt de østlige delstaters udkantområder mange steder så problematisk, at man nu er begyndt åbent at diskutere radikale reaktioner på afvandringen og dens følger. En af metoderne til at mildne eller styre konsekvenserne kan være et 'ordnet tilbagetog'.

I Danmark har vi nu to tydelige vækstområder. Ifølge prognoserne vil hovedparten af landet i øvrigt fortsat stagnere eller være i tilbagegang.

Christoph Stroschein skriver fra Berlin om overvejelserne i Tyskland og om borgerinitiativer, der måske kan give håb for udkantområdernes fremtid.

LANDDISTRIKTERNE I UDKANTOMRÅDERNE

'De centraleuropæiske udkantområdets landdistrikter' er ingen egentlig, autoriseret definition inden for planlægningen. Men det er ikke helt ved siden af at sige, at der vil være tale om ethvert område, der ligger 60 – 90 minutters kørsel fra en stor by, og som er et problemområde, fordi det ikke besidder turistmæssige kvaliteter.

Problemerne for et sådant område er: Unge

mennesker flytter til byen (pga uddannelse, arbejde og livsmuligheder i det hele taget), og befolkningen bliver ældre og ældre. Området mister sin økonomiske kraft, og det mister sin konkurrenceevne. Sidst, men ikke mindst, er der ikke længere råd til diverse strukturelle og sociale foranstaltninger, der skal sikre en opretholdelse af det bestående.

Det centrale spørgsmål er derfor: Kan man tænke sig en attraktiv fremtid for et sådant område? Det ærlige svar, som ikke bringer

megen glæde, er: Nej. I Tyskland står vi derfor over for vidtrækkende beslutninger, nemlig opgivelsen af den grundlovssikrede rettighed, at alle borgere har lige livsvilkår.

DE NYE DELSTATER SOM FORSØGSKANINER

Efter genforeningen diskuterede en lille kreds af mennesker i Tyskland allerede i starten af 1990 diverse ekstreme modeller som f.eks. en kunstig 'tømning' af området mellem Hamburg og Berlin (visse steder mindre end 30 indbyggere pr. km²).

Efter at landet nu har været genforenet i 15 år, efter at det har fejlinvesteret adskillige milliarder euro, og efter at visse områder i de

”...over for vidtrækkende beslutninger, nemlig opgivelsen af den grundlovssikrede rettighed, at alle borgere har lige livsvilkår”

østlige delstater har mistet 30% eller endog mere end 50% af deres befolkning, har diskussionen om yderligtgående løsninger også nået regeringskontorerne. I de nye delstater arbejdes der nu, under overskriften "demografiske forandringer", med nye retningslinier for subvention samt nye udviklingsplaner for delstaterne. I disse planer vil der formentlig

Forfald. Foto: Johan Hye-Knudsen

blive udpeget deciderede 'vækstområder' og dermed også blive sat fokus på problemerne i de øvrige områder, der ifølge prognoserne kan inddeles i stagnationsområder (50-70 %) og tilbagegangsområder (mindst 30 %).

Afvandringen i sig selv forstærker behovet for subvention, da den i mange sammenhænge indebærer, at der bliver færre mennesker til at betale de beløb, der er nødvendige for at opretholde for eksempel forsynings- og bortskaffelsessystemer, og som ikke bliver mindre, fordi antallet af brugere går ned. Dette er ekstra alvorligt, fordi indbyggerne i disse landområder i forvejen tilhører de lavere indkomstgrupper.

Det får også den konsekvens, at mange af de kommunale boligselskaber går konkurs, hvilket medfører, at de kommunale finanser bliver endnu mere pressede. Det fører reelt til en hurtigere beslutning om at lukke en skole, nedskære eller fjerne basale sundhedsydelser osv. Således mindskes områdernes attraktivitet og fremtidsmuligheder naturligvis yderligere. En ond cirkel.

Af disse grunde er der etableret et program, der giver hjælp til flytning og til nedrivning af huse og landsbyer, som man også kender det fra USA (f. eks. Detroit). Også Tysklands arbejdsformidlinger har indstillet sig på disse realiteter og betaler en fraflytningspræmie på 5.000 euro samt flytteudgifter.

Mens diskussionen i de nye delstater nu bliver ført relativt offentligt, udvikler de gamle delstater kun langsomt en forståelse for, at denne problemstilling også vil være relevant for dem om 10-15 år.

UTÆNKELIGE IDEER

På Cottbus Universitetet har vi gennemført en undersøgelse af følgende spørgsmål: Er det muligt, af nationaløkonomiske grunde, at opløse en hel by med ca. 30.000 indbyggere ved hjælp af en høj fraflytningspræmie, fordi det er for dyrt at opretholde den, og fordi de sociale problemer bliver for store? Vi valgte byen Hoyerswerda, som på en tilfredshedsskala for tyske byer ligger på en næstsidstep-lads, og som økonomisk set ikke har nogle perspektiver længere.

Resultaterne var overraskende:

1. Næsten ingen modstand fra borgerne (sågar også uden en fraflytningspræmie)

2. Formodentlig ville det nationaløkonomisk set være meningsfuldt
3. Ingen garanti for, at udfaldet kun ville være en regional omfordeling (f.eks. kunne nabo-centeret blive styrket)
4. Socialt og politisk absolut umuligt at gennemføre.

Jeg tror, at vi inden for den nærmeste fremtid politisk vil være så vidt i de nye delstater, at vi ikke længere overvejer at opretholde landdistrikterne i udkantområderne, men deri-

”...program for hjælp til flytning og til nedrivning af huse og landsbyer”

mod kun, hvordan det er muligt at foretage et 'ordnet tilbagetog', således at staten bliver løst fra sit ansvar for befolkningen i disse områder.

Med andre ord skal vi gøre os overvejelser om, hvilke ressourcer og eventuelt nye tekniske og finansielle løsninger det kræver for inden for de næste 30 år at muliggøre en blød landing for den offentlige service som skolebussystemerne, sundhedssystemerne osv.

Også i Schweiz tænker man det utænkelige: Opgivelse af hele dale – og denne gang med det argument, at man ikke længere kan finansiere en sikring af dalene pga. klimaforandringerne (ikke længere permafrost, hvilket fører til bjergskred osv.)

ET GLIMT AF HÅB?

I Frankrig var der i 1970'erne ligeledes mange, der udvandrede fra landsbyerne. Da udvandringen var på sit højdepunkt, var det endda muligt at købe totalt tomme landsbyer for et symbolsk beløb. Det er forbløffende, at mange af disse landsbyer i dag er blomstret op igen, men at deres befolkning er udskiftet næsten 100%. Det er bymennesker, som er flyttet dertil, og som på eget initiativ har genopbygget fællesskaber, sociale netværk osv. – uden statslig hjælp.

Der er for tiden et projekt i Tyskland, der støtter op om lignende borgerinitiativer. Projektet omfatter 18 modelregioner, hvis interne dialogproces understøttes (www.modellregion.de). I nogle bjerglandsbyer i Schweiz har man også set initiativer fra borgerne selv og på eget ansvar. Resultat: Mange, også unge, er flyttet dertil.

Dette er for mig at se den eneste måde at opretholde nogle af denne type landområder på:

- Beboerne tager selv initiativet.
- De er bevidste om deres egen lokale/regionale identitet.
- De er kreative nok til at kunne forstå og udnytte deres styrker.

Og det betyder i virkeligheden, at man lægger overlevelsen af landdistrikterne i udkantområderne over i hænderne på beboerne selv for på den måde at opbygge nye, lokale og regionale samt tilskudsrie økonomier.

Christoph Stroschein
Dipl.ing.

Christoph Stroschein er politisk og strategisk rådgiver inden for by- og regionsudvikling og har, foruden opgaver i forskellige europæiske lande, lavet udviklingsplaner og -strategier for såvel de gamle som de nye delstater i Tyskland.

Foto:Annette Thierry

REGIONALE STRATEGIER

– SVENSK OG DANSKE ERFARINGER

Begrebet ”regional udviklingsstrategi” er nyt i Danmark. Det er på den ene side barn af de gode erfaringer med kommunale planstrategier, og på den anden side udtryk for et ønske om at erstatte den regionale fysiske planlægning med en bredere, udviklingsorienteret planlægning. I modsætning til regionplanerne skal udviklingsstrategierne samle op på alle væsentlige sektorer for den regionale udvikling og udstikke vejledende mål, snarere end at lave bindende arealplanlægning.

Det giver nye muligheder på det regionale niveau, men det rejser også spørgsmålet om, hvordan der sikres sammenhæng mellem udviklingsstrategien og den fysiske planlægning.

I Sverige har man i en årrække arbejdet med strategisk planlægning på det regionale niveau. *Niels Helberg* har set nærmere på principperne for svensk regional planlægning og på det første danske forsøg fra Nordjylland.

REGIONALE UDVIKLINGS-PROGRAMMER I SVERIGE

Det regionale udviklingsprogram er en slags fælles overenskomst mellem staten, regionen og kommunerne, men er ikke bindende for de involverede organer. Der er således ikke en direkte sammenhæng mellem de regionale udviklingsprogrammer og de kommunale oversigtsplaner, og der er ingen handlepligt.

Programmet er udtryk for en langsigtet, strategisk planlægning, der fungerer som paraply for andre udviklingsinitiativer, herunder de regionale tilvækstprogrammer, strukturfondsprogrammer m.v. Der er ingen krav til, hvor tit de regionale udviklingsprogrammer skal udarbejdes, og hvad de skal indeholde. Fokus i de fleste programmer ligger på økonomi, regional erhvervsudvikling, beskæftigelse, kollektiv transport, uddannelse og velfærd. Der opstilles visioner, fokusområder og delprogrammer, som vi kender det fra de kommunale planstrategier i Danmark.

Formålet er at skabe overblik over de statslige beslutninger og indsatser, som vedrører udviklingen i den pågældende region. Uviklingsprogrammerne skal desuden vur-

dere, hvilke yderligere aktiviteter, som er nødvendige, og hvilke aktører som skal involveres. Alt sammen med udgangspunkt i en langsigtet og bæredygtig strategi for regionens udvikling.

I et dansk perspektiv er det mest interessant at se nærmere på de udviklingsprogrammer, der er udarbejdet og vedtaget af regionförbundene, hvor også kommunerne er direkte repræsenteret. Også den regionale udviklingsplan for Stockholmsregionen (Stockholms Län) er interessant, fordi den tager regionplanens fysiske struktur op på linie med de øvrige temaer.

DEN FYSISKE PLANLÆGNING

De svenske kommuner har monopol på den fysiske planlægning, og de er ikke underlagt konkrete myndighedskrav til planernes indhold, så længe planlægningen holder sig inden for lovgivning og statslige retningslinier inden for de enkelte sektorer.

Der har indtil nu kun været få relationer til den fysiske planlægning i de regionale udviklingsprogrammer. Undtagelsen er Stockholms Län, hvor der i Landstingets regi-

sker en egentlig regionplanlægning. De manglende relationer til den fysiske planlægning kritiseres i en ny rapport fra Boverket – den svenske nationale planlægningsmyndighed. I rapporten foreslås det bl.a., at de regionale, fysiske strukturer analyseres og vurderes i relation til den langsigtede strategi. Det gælder især inden for følgende områder:

- En strategi for et sammenhængende lokalisering- og trafiksystem.
- En strategi for forvaltningen af regionale natur- og kulturmiljøressourcer.
- Udpegning af strategisk vigtige lokaliteter eller strækninger i relation til forskellige udviklingsmål. Det kan være knudepunkter for kollektiv trafik, områder med særlig betydning for turismen, områder med særlig god betjening af vejsystemet osv.

STOCKHOLMSREGIONEN

Den regionale udviklingsplan for Stockholm, RUF 2001, gælder i 6 år, frem til 2008. Den afløste en tidligere regionplan fra 1991. Planen er udarbejdet i en tæt dialog mellem

Funktionelle regioner:
Stockholmsregionen, RUF 2001

Landstinget, kommunerne og en række forskellige regionale institutioner med Landstinget som den ansvarlige myndighed. Planen er bygget op om en bæredygtighedsvision og tre grundlæggende mål, nemlig international konkurrenceevne, gode og ligeværdige levevilkår, samt langsigtet og bæredygtigt livsmiljø.

Der er således tale om en sammenstilling af økonomiske, sociale og fysiske problemstillinger. Planen gennemgår en række centrale temaer, inden for hvilke der bør sættes aktiviteter i gang for at realisere udviklingsplanen.

Det gælder:

- Fornyelse og innovationer
- Integration og indvandring
- Kompetenceudvikling samt FoU (forskning og udvikling)
- Bebyggelsesstruktur
- Grøn og blå struktur
- Transportsystemet
- Arealer og bebyggelse til virksomheder og service
- Boligmarked og boligbebyggelse
- Teknisk infrastruktur

Under bebyggelsesstrukturen prioriteres dannelsen af 7 ydre centerområder (kärnor) som supplement til det eksisterende regionscentrum i Stockholm. Omkring disse centre skal der skaffes mulighed for en hurtig udbygning med boligområder og arbejdspladser.

En udbygning og effektivisering af transportsystemet prioriteres højt. Det gælder ikke mindst den kollektive trafik. Under boligmarked og boligudbygning peges der på betydningen af et øget boligbyggeri, der skal imødekomme den forventede befolknings-tilvækst. Det gælder både det kommunale ansvar for boligbyggeriet, et forstærket regionalt overblik og en analyse af de statslige barrierer for boligbyggeriet.

Udviklingsplanen er en platform for mange aktørers aktiviteter i regionen, og ansvaret for at gennemføre planen er fordelt på mange niveauer. Det kan på den ene side give planen tyngde og sammenhæng på tværs af sektorerne. Men på den anden side

giver det usikkerhed i forhold til, om planen faktisk realiseres. En såkaldt "aktualitetsprøvning" blev sat i gang i 2004. Den skal vurdere, om udviklingsplanen holder, dvs. om de opstillede strategier og aktiviteter stadig er gældende, og om udviklingen er forløbet som forventet.

De foreløbige resultater af aktualitetsprøvningen tyder på, at udviklingen har været langsommere end forventet, og at en række af de opstillede strategier og aktiviteter ikke er blevet sat i værk. Det gælder f.eks. et øget boligbyggeri i kommunerne, mindskning af den sociale segregering, bedre integration af indvandrere, øgede statslige midler til forskningsaktiviteter, øget rekrut-

Den svenske model

Det regionale planlægnings-niveau i Sverige har traditionelt været en del af den statslige administration. Länsstyrelserne er statslige myndigheder på det regionale niveau. De varetager en række ministeriers regionale opgaver og skal sikre, at statens ressourcer samordnes regionalt ud fra de statslige målsætninger for en bæredygtig og ligeligt udvikling. Det regionale planlægningsniveau i Sverige varetages af tre forskellige organer, nemlig 12 statslige länsstyrelser, 2 direkte valgte, regionale råd omkring Göteborg og Malmö, samt 7 indirekte valgte regionförbund, med repræsentanter fra landstinget og kommunerne i Länet. De regionale råd og regionförbundene har overtaget plan- og udviklingsopgaverne fra länsstyrelserne på forsøgsbasis.

Siden Sveriges indtræden i EU i 1995 har den regionale udviklingspolitik spillet en stigende rolle. Grundlaget for dette arbejde er de obligatoriske "regionale udviklingsprogrammer" (RUP).

Regionplanlægning i "gammeldags" dansk forstand, forstået som bindende arealplanlægning på regionalt niveau, findes ikke i Sverige.

tering til de højere uddannelser m.v. Specielt kniber det med at gennemføre aktiviteter, der kræver et tæt samspil mellem staten og de regionale aktører.

Det kunne således tyde på, at regionplanen for Stockholmsregionen, trods de mange aktører, savner gennemslagskraft, når det kommer til konkret handling og fornødne ressourcer.

UPPSALA LÄN

Uppsala Län er nabo til Stockholmsregionen. I länet er etableret et regionförbund med folkevalgte deltagere fra kommunerne i Länet og fra Landstinget i Uppsala. Regionförbundet er ansvarlig for det regionale udviklingsprogram fra 2004. Udviklingsprogrammet tager afsæt i følgende vision (inriktningsmål)

”Uppsalaregionen skal udvikles til Sveriges mest attraktive region for mennesker og virksomheder. En synlig region, som forer dynamisk udvikling med høj livskvalitet baseret på alles ret til at deltage i samfundet på lige vilkår og med respekt for miljø, natur- og kulturværdier”

Set med danske briller er det velkendte formuleringer, som mange kommuner og amter kan nikke genkendende til, og som måske ikke indkredser regionens muligheder særlig præcist i forhold til andre regioner.

Programmet opstiller et handlingsprogram for tilvækst og velfærd og et handlingsprogram for identitet, medvirken og tryghed. I handlingsprogrammerne opstilles et antal delprogrammer, f.eks. om regional tilgængelighed og sammenhæng, om udvikling af velfærden, om natur- og kulturlandskabets udvikling og bevaring, om levende landsbyer og om dynamiske byer.

Det fremhæves i udviklingsprogrammet, at gennemførelsen af de opstillede handlingsprogrammer kræver en tæt dialog mellem en lang række interessenter, herunder erhvervslivet, uddannelsessystemet samt det politiske niveau i kommunerne og landstinget med Regionförbundet som den drivende kraft.

REGION NORDJYLLAND – ET DANSK FORSØG

Vi har endnu den første danske regionale udviklingsplan til gode, men Nordjyllands og

Viborg Amter har oktober 2005 udsendt et oplæg, som giver et bud på, hvad vi kan vente os.

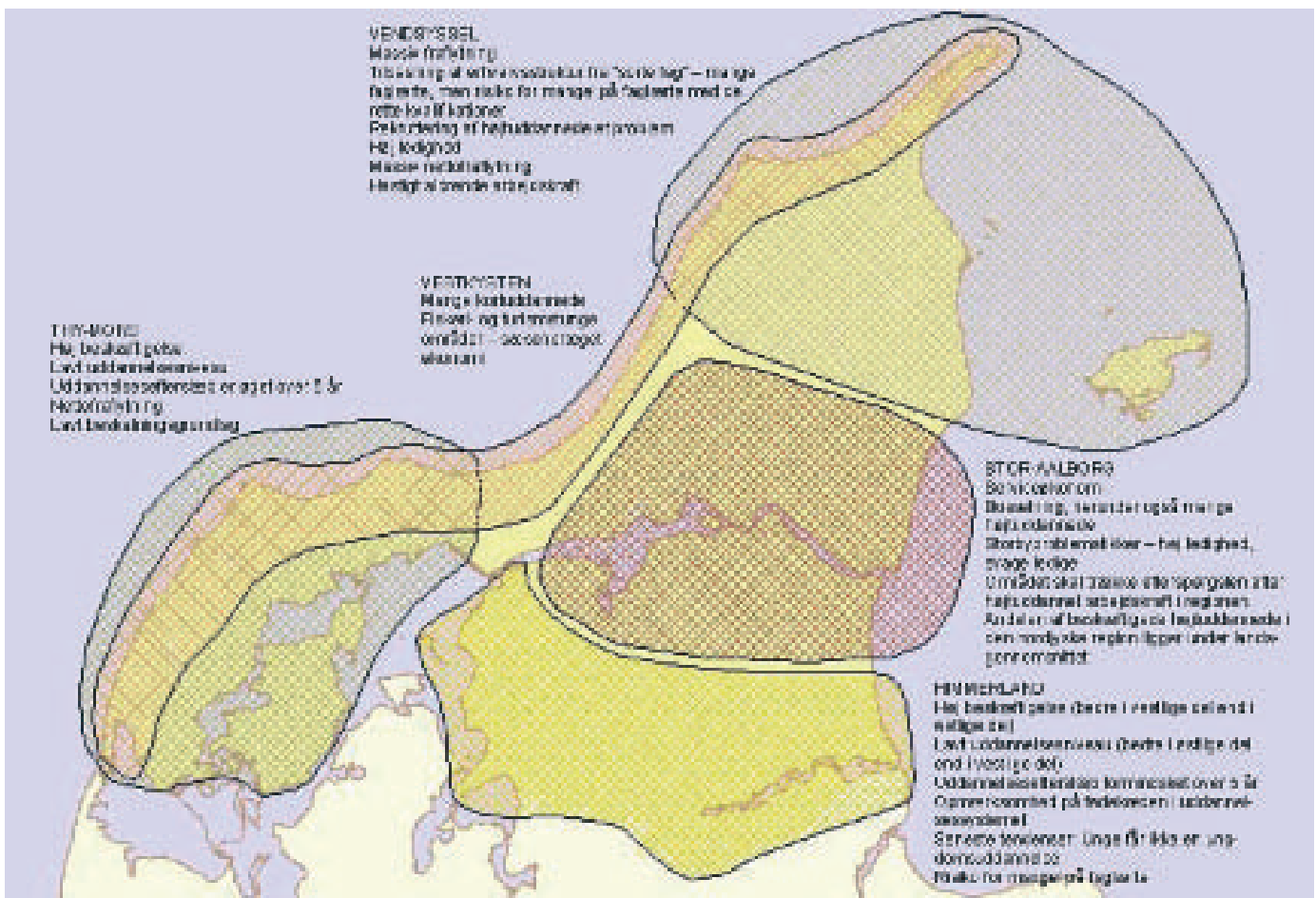
Oplægget er opbygget med en overordnet vision, en vurdering af styrkepositioner og udviklingsmuligheder, et antal hovedtemaer, og for hvert tema et antal konkrete initiativer.

Visionen ser således ud:

”Region Nordjylland skal være den region i Danmark, hvor indbyggerne oplever størst livskvalitet. Det vil sige, at nordjyderne skal opleve, at Nordjylland er den bedste region for børn, for unge under uddannelse, for familieliv, for iværksættere, for arbejdslivet og for fritidslivet. Nordjylland skal opleves som regionen, der bedst understøtter det hele liv”

Ja – så fik vi vist det hele med. Spørgsmålet er, om en sådan indledende erklæring kan medvirke til at fokusere udviklingsplanen og samle bred opbakning. Hvordan kan f.eks. børn i Nordjylland opleve, at Nordjylland er bedre end alle de andre regioner? Hvordan

Udviklingstendenser og udfordringer i regionen. Oplæg til Nordjydernes Regionale Udviklingsplan, oktober 2005

afgør en borger i Aalborg, om Nordjylland er bedre til at understøtte "det hele liv", end de f.eks. er på Sjælland? Visionen kan uden videre overtages af de 4 øvrige regioner.

Oplægget skitserer et samlet bymønster, som vi kender det fra tidligere regionplaner, med egnsbyer, områdebyer og lokale byzonebyer. De enkelte byer karakteriseres i forhold til deres styrkepositioner og særlige muligheder, og der opstilles nogle vage retningslinier for lokalisering af forskellige funktioner i bymønstret.

Sammenlignet med de svenske erfaringer, er der tale om en mere "fysisk" udviklingsplan, og det er fint i det omfang, det lykkes at skabe opbakning om realiseringen. Til gengæld er det økonomiske perspektiv mindre fremtrædende. Det bæredygtige perspektiv er tilsyneladende helt fraværende, og det samme gælder spørgsmål om velfærd, sundhed og ligelig udvikling – temaer, der spiller en fremtrædende rolle i de svenske udviklingsplaner, og som kunne være grundlag for en bredere folkelig interesse..

Endelig savner jeg nogle sammenhængende overvejelser om, hvordan planen

realiseres i et samarbejde med de mange aktører. Det aspekt lægges der stor vægt på i de svenske planer, uden at gennemslagskraften har været bemærkelsesværdig stor. Det tyder ikke så godt i forhold til de nye danske udviklingsplaner.

PROBLEMERNE OG MULIGHEDERNE

Jeg kan forudsæ to problemer for den danske regionale planlægning, som næppe bliver mindre end de tilsvarende svenske. Det gælder:

- En manglende folkelig forankring blandt regionens borgere. Den strategiske, og meget abstrakte planlægning er svær at forholde sig til for ikke-eksperter.
- Et manglende statsligt engagement i de regionale sammenhænge. Her tror jeg at Sverige, trods udtalte problemer, er foran i kraft af de statslige länsstyrelser, der skal sikre den regionale sammenhæng i de statslige aktiviteter.

Når alt dette er sagt, skal det alligevel blive spændende at følge de næste års udvikling. Lad os få en tæt debat om de svenske erfa-

ringer og det første danske forsøg. Ideen om strategisk udviklingsplanlægning på regionalt niveau fejler nemlig ikke noget!

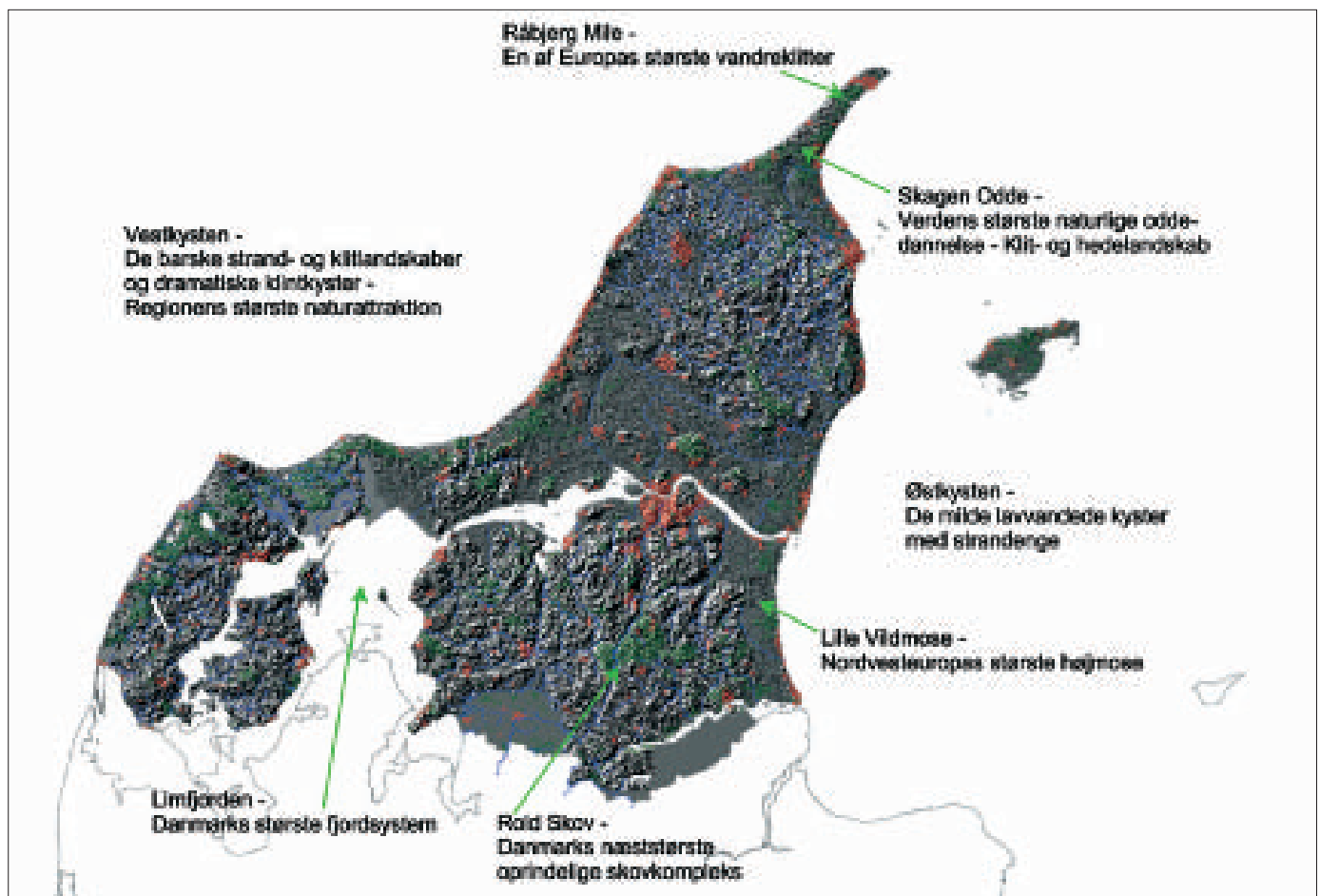
Niels Helberg
Sociolog, seniorkonsulent

www.stockholmsregionen2030.nu/utvecklingsplanen

www.regionupsala.se/?pageID=187

www.regionnordjylland.dk

Nordjyllands unikke landskab. Oplæg til Nordjydernes Regionale Udviklingsplan, oktober 2005

VILDE FUGLE FLYVER

– DE TAMME LÆNGES

Spørgsmålet er: Kan 'Christiania' planlægges? I hvert fald kræver samfundet, i form af staten som grundejer, nu et nyt plangrundlag, der blandt andet skal give mulighed for opførelse af 20.000 nye etagemeter. Og Christiania har taget udfordringen op og arbejder nu på sit eget bud på en udviklingsplan, som input til kommunens lokalplanlægning.

I dag taler vi meget om større frihedsgrader og liberalisering i planlægningen, om mere proces og om kreativitet og rummelighed, om mangfoldighed, tolerance og diversitet i byen, så måske er der noget at lære af Christianias hidtidige model, baseret på initiativer fra neden? Og måske kan også Christiania have gavn af en plan?

Byplannyt har talt med leder af Center for Bolig og Velfærd på Københavns Universitet, Hans Kristensen, og arkitekt Jens Thomas Arnfred, Tegnestuen Vandkunsten. Begge er de repræsentanter for den 68-generation, som i debatten kritiseres for at være af den gamle skole med dens hang til helhedstænkning. Hvordan udfordres de af

* "En udviklingsplan er på den ene side en ramme (*strammer*) - samtidig med at den giver en retningsspil.

Den skal på den anden side sætte drømme og processer i gang (*udvider*) - samtidig med at den illustrerer hvordan det kan se ud!

Og til sidst må rammen (for Christiania) ikke blive så snæver/ensrettet, at der ikke er råderum til kreativitet og videreudvikling på længere sigt" Christianias lokalplangruppe, oplæg til arbejdet med udviklingsplan, oktober 2005

* Overskriften på denne artikel: Graffiti på Christiania

* Yderligere materiale kan findes på www.christianiaudvalget.dk, www.christiania.org og www.ses.dk

Kan det særlige ved Christiania bevares i en plan?

Hans Kristensen betragter det først og fremmest som vigtigt, at der findes områder som Christiania i byen. – Det har vist sig, at det er meget vanskeligt at skabe den slags "usædvanlige boligområder", som har en frodighed og en social rummelighed, som vi ellers ikke ser, og som et højt udviklet samfund har så hårdt brug for. Så der er snarere brug for flere end færre usædvanlige boligområder. Der er altid individer i et samfund, som har svært ved at trives med det regelrette, men som i den rigtige sammenhæng kan udvikle de gode sider af det aparte.

Det interessante er jo, at når vi har prøvet at planlægge 'skæve boliger for skæve eksisterende', så har det været svært at få aftalt det med kommuner og naboer, og når det endelig er lykkedes, så er de nok blevet lidt for velfriserede og konforme. Kunsten bliver at sikre, at resultatet af manglende krav ikke ender som boliger, som sundhedsmæssigt og brandmæssigt

er uacceptable. Der skal altså både være rummelighed og rimelighed.

Kunne selvforvaltningen være bærer af denne kunst?

- Lokal selvforvaltning er en mulig løsning, og det er der flere gode eksempler på. Men mit synspunkt er, at selvforvaltning er godt til at løse det, der kan løses i mindelighed, men er problematisk, hvis det udvikler sig til en individualistisk fribytter-kultur. Der udvikler

"Man må kunne pege på nogle absolutter, som skal opfyldes, og som man som samfund ikke vil gå på akkord med, men højere skal ambitionsniveauet ikke være".

sig let individer, der er rigtig gode til at spille på selvforvaltningsretorikken, men som i virkeligheden forfølger stærkt egoistiske mål. Her kan regler og styring udefra spille en fornuftig rolle, og bringe lidt orden i kaos.

Så selv om regelstyring og planlægning ofte bliver for stiv og middelmådig, så gælder det om at finde en fornuftig balance mellem overordnede hensyn og plads til råderum og kreativitet. Der findes embedsmænd, for hvem regulering er vigtigere end resultatet, men det er ikke det samme som at sige, at der slet ikke skal planlægges eller reguleres. Min pointe er blot, at når myndighederne vil regulere og styre, så må man gøre det i en god liberal ånd – nuanceret og fleksibelt med respekt for områdernes særpræg og kvaliteter. Man må kunne pege på nogle absolutter, som skal opfyldes, og som man som samfund ikke vil gå på akkord med, men højere skal ambitionsniveauet ikke være.

Har Christiania fundet den balance?

- Det er mit indtryk, at der er for meget fribytteri. De må se virkeligheden i øjnene, forholde sig til de problemer, som ikke bare kan tørres af på omgivelserne. Man kan ikke bare kaste sine parkeringsproblemer ud i omverdenen, fordi man vil være bilfri by. Og volden kan ikke bare bebygges, fordi man lige har et behov for at bygge, og fordi man ikke kan finde ud af at organisere etagebyggeri. Selv om det ikke er det enkelte hus, der ødelægger det hele, så er det summen af de mange små ændringer, som efterhånden skaber store ændringer. Det gælder bebyggelse af voldene, forfaldet af husene, ejendomsforholdene og bygningssikkerheden. Christiania må hele tiden revurdere sin egen selvforståelse og vedgå sig, at de også er en del af et samfund udenfor – også når det ikke lige passer ind i den lokale dagsorden.

Jens Thomas Arnfred glæder sig over, at Christiania er en særlig bybiotop, en kærkommen pause, som ikke må komme til at ligne de andre steder i byen. - Jeg har været optaget af at lave en plan, der fastholder Christiania som et sted, der gør en forskel. Vi må være taknemmelige for, at Christiania har overlevet som en frodig, grønt oase midt i byens hjerte. Vi skal respektere skalaen og diversiteten. Hvis en plan ikke udviser den respekt, så vil den mislykkes. Planlægningen i det omkringliggende samfund lider jo af en misforstået ordenssans og mangler helt evnen til at afgive et rum til frodigheden, og den orden skal jo ikke føres ind på Christiania.

Det lyder, som om du mener, at der ikke er brug for en plan for Christiania?

Jamen, det synes jeg i høj grad, der er behov

for. Især hvis det er en god plan. Især hvis planen lægger arm med Christianias egne fordomme, og det lykkes at pirre deres egen selvforståelse. Der mangler i den grad nogle præciseringer af, hvordan Christiania skal bevare sin egenart som en alternativ bydel. Jeg synes, at der er en tendens til for meget flagstang og stakit, og det kan let udvikle sig til noget slapt og selvtilstrækkeligt. Og så synes jeg, at vi mister lige netop det, som er så godt ved Christiania. Vores plan

”...fastholde fristaden som et sted, der vedvarende skal udfordre den gode smag og samtidig ’gøre sig fortjent’ til at være anderledes”

har stillet en række relevante spørgsmål til Christiania. Vi finder det f.eks. legitimt at reagere på ”silvaniseringen” af Christiania, på den upassende, selvglade import af kitchede parcelhuse og hegn og på retten til at eje bil i den bilfri by.

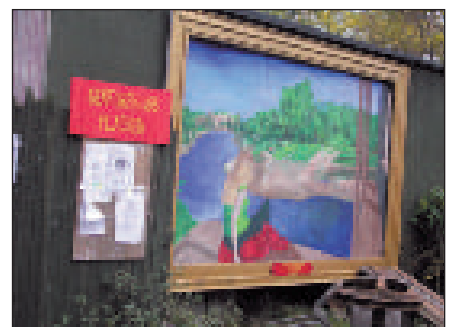
Man kan sige, at vores helhedsplan, der bærer titlen ’Christiania er ikke til salg’ både udfordrer christianitterne og myndighederne ved at fastholde fristaden som et sted, der vedvarende skal udfordre den gode smag og samtidig ’gøre sig fortjent’ til at være anderledes.

Med hvilken ret er det, at du anfægter slapheden – er det ikke smagsdommeri?

Planen skal ikke diktere den gode smag, men den må gerne udfordre slapheden. Det ville ikke være til at bære, hvis det fristed, Christiania trods alt har været, ender med at blive mere og mere privat, og mindre og mindre ambitiøst i sit modspil til det, der kommer udefra – så bliver galskaben reduceret til et privat anliggende, som ikke længere er lejret i den sociale kultur. Så vil Christiania udvikle sig fra korrektiv til plagiat – uden respekt for landskabet, uden fornemmelse for karaktergivende bygninger og med en fejlagtig forestilling om, at bare fordi det er anderledes, er det OK. Christiania må ikke blive så anti-elitært og selvtilstrækkeligt, at det bliver uinteressant. Derfor skal man diskutere en plan – også på Christiania.

Jakob Reddersen
Lic. scient. pol., konsulent

Christianias mange ansigter
Alle fotos: Annette Thierry

DEBAT

DEN PERFEKTE PLAN?

I de sidste to numre af Byplan Nyt har der både været "opbrud" og "opråb". "De unge vilde arkitekter" vil af med de store planer og alle deres restriktioner, mens de "gamle klassiske byplanlæggere" netop vil bevare de reguleringsmuligheder, der ligger i de overordnede planer.

Disputten er gemt i balancegangen mellem frihed og restriktioner, i måden vi tænker planlægning og byudvikling på og hele det formål, planlægningen har. Henrik Valeur gav i artiklen "Så er der opbrud!", udtryk for, at "den overordnede planlægning er indrettet på et samfund, der ikke længere eksisterer", og at "målet med styringen låser os fast i en bestemt orden med bestemte idealer".

Peter Hartoft-Nielsen efterlyser i et "Opråb til redaktionen" en ordentlig og faglig byplandebate, der kan påvise de problemer, der angiveligt skulle være med Fingerplanen og den overordnede planlægning. Dansk Byplanlaboratorium og Dansk Arkitektur Center tog imod udfordringen og inviterede de to debattører og professor Bent Flyvbjerg til et åbent debatmøde den 13. oktober 2005.

PETER HARTOFT-NIELSEN

Peter Hartoft-Nielsen åbnede debatten med et indlæg om de store planers styrke og nødvendighed.

Behovet for den overordnede planlægning er ifølge Peter Hartoft-Nielsen, at udvikle en eksplicit redegørelse for de mål og strategier, man vil forfølge i planlægningen. Mål og strategier, der ikke altid kan forfølges af en enkelt kommune eller et enkelt amt, og derfor må tackles i fællesskab gennem den overordnede planlægning. At denne planlægning sætter en begrænsning for byens fysiske udvikling er netop styrken, fordi det kun er gennem disse restriktioner, man får visioner, strategier og projekter til at hænge sammen. Det er de store planer, der sikrer de langsigtede mål.

Fingerplanen er ikke en æstetisk eller arki-

tektonisk vision og skal heller ikke være det. Den er et princip for planlægningen, om adskillelse af land og by, om sikring af de ubrudte transportkorridorer og om undgåelse af ukontrolleret byspredning og støjgener. Fingerplanen er ikke til hinder for, at byen udvikler sig forskelligt og med en egen identitet i de forskellige områder. Den foreskriver blot nogle overordnede fysiske greb, denne udvikling skal ske indenfor. Nogle greb, man ellers ikke ville kunne sikre.

HENRIKVALEUR

Henrik Valeur er imod den overordnede planlægning, fordi den spiller en defensiv rolle med en negativ og begrænsende attitude. Fingerplanen og andre overordnede planer afspejler den tid, de er skabt i. Fingerplanen er ifølge Henrik Valeur skabt i et ideal om velfærdssamfundet, som det så ud i 1948, men samfundet har ændret sig, og byens indhold passer ikke længere til dens form. Den globale og interaktive by lader sig ikke begrænse på samme måde som 50'ernes by. Den findes overalt og er derfor i modstrid med den plan, den er opstået indenfor, og som den er dømt til at sprænge.

De overordnede planer stræber mod et homogent og ensartet samfund, der er i modstrid med de hybride behov, der eksisterer i byen. Med de store planer opstår der et skizofrent forhold mellem det samfund vi lever i, og det vi forsøger at planlægge. De store planer er et udtryk for, at man gennem restriktioner kan skabe den perfekte by. Men det er en absurd idé, for det er netop disse restriktioner, der kvæler diversiteten og de forskelligartede identiteter, en by skal rumme for at være en god by for de forskellige mennesker, der bor, arbejder og bruger byen.

I militære termer siger man ofte, at generaler planlægger den forrige krig. Det gælder også for byplanlæggere, der laver store og overordnede planer. De planlægger byen efter den tid, vi har levet, og ikke den tid, der kommer, og de vil ikke kunne andet, for den

tid kender vi ikke endnu, og derfor kan vi ikke planlægge for den.

BENT FLYVBJERG

Bent Flyvbjerg mener, at den danske planlægnings helt store problem er, at den er for-tænkt, og at der i praksis er meget stor forskel på de idéer der opstilles i planerne, og den virkelighed de udleveres i. Derfor er dansk planlægning visionsfattig, dobbeltmoralisk og fuld af dyre, dårlige løsninger!

De danske byer har mange arkitektoniske og bymæssige perler, men den snor, der skal binde dem sammen, er ikke til at få øje på. Den snor er planlægningen, og den skal skabes af de store planers regler og restriktioner, men gennem policy og projekter. Dermed siger Bent Flyvbjerg ikke, at vi skal afskaffe muligheden for forbud og restriktioner i planlægningen. I nogle tilfælde er forbud nødvendige for at sikre og fremme en policy.

En policy er ikke en fysisk plan, der afgrænser anvendelse af et bestemt område, men en politisk vedtaget strategi for en bys udvikling, der udmøntes i konkrete projekter. En policy skal være politisk besluttet, og politikerne skal være deres ansvar bevidst og committet til policy'ens udførelse. Kun på den måde ser Bent Flyvbjerg en mulighed for, at vi kommer fra de store planers dobbeltmoraliske og for-tænkte regler og forbud til policytilgangens fremadrettede visioner.

DISKUSSIONEN FORTSÆTTER

Banen er således kridtet op til en diskussion, ikke kun om planer eller ej, men om balancen mellem frihed og restriktioner. En diskussion der går helt tilbage til planlægningens barndom, og som vedrører grundstenene i den danske plantradition og derfor vil fortsætte med at dele vandene mange årtier endnu. En diskussion, der til stadighed er aktuel, og som skal føres på både fagligt og politisk plan, for at vi kan udvikle og forny planlægningen så den passer til det samfund vi lever i.

Charlotte Wernersen
Dansk Byplanlaboratorium

”Park City”, Effekt.

KOMMENTARTIL MØDET OM DEN PERFEKTE PLAN

Debatmødet ”Den perfekte plan?”, var en opfølgning på debatten i Byplannyt mellem lic. tech. Peter Hartoft-Nielsen og arkitekt Henrik Valeur. Desuden deltog professor Bent Flyvbjerg.

Debatten har drejet sig om, hvorvidt fingerplanen fortsat er en god idé. Men bag diskussionen om Fingerplanen har læseren kunne fornemme grundlæggende forskelle i planlægningsstilgangen.

Som fortaler for Fingerplanen indledte Peter Hartoft-Nielsen debatmødet med, hvad en af tilhørerne beskrev som en god lektion i byplanlægning. Peter sluttede af med et ”hvad fanden er problemet?”, som en uforstående kommentar til, hvad kritikerne har imod fingerplanen.

Dernæst var det Henrik Valeurs tur til at holde indlæg. Det mest interessante ved Henriks Valeurs indlæg kom i spørgetiden, hvor Henrik udpegede Los Angeles eller Shanghai som moderne og tidssvarende storbyer, der kunne være rollemodeller for København. De to byer er i struktur, tæthed mv. hinandens modsætninger, og en tilhører bemærkede da også, at ”du kan da ikke sammenligne de to byer”.

Men byerne har vel det til fælles, at de drøner derudaf, og at man kan få lov til det meste, hvis man har penge med sig. At pege på L.A. eller Shanghai som nye forbilleder for København, giver kun mening, hvis Henrik Valeurs argumentation egentlig drives af en grundlæggende irritation over plansystemets, herunder Fingerplanens, regler. Regler, der forhindrer arkitektens drømme i at gå i opfyldelse. Regler, der reducerer den ”personlige frihed”. Og netop et anarkistbillede af amerikanske bikere indledte Henrik Valeurs oplæg.

For mig at se er debattens kerne ikke Fingerplanen, men en grundlæggende diskussion af tidens værdier, plansystemet og plankulturen. En debat om styring kontra liberalisme, om struktur eller ingen struktur, om fremadrettede planer eller ad hoc planlægning osv.

Bent Flyvbjerg gjorde i sit indlæg meget ud af eksempler på spændende arkitektur og god detailplanlægning i Vancouver. Det blev således meget tydeligt, at byplanfaglighederne har vidt forskellige tilgangsvinkler til planlægningens mål og midler. Spørgsmålet er, om det er tilfredsstillende, at der kan være så vidt et spænd, at vi har svært ved at forstå hinanden?

Plansystemet og Fingerplanen sættes til diskussion fra mange kanter. Nogle af de mest ivrige kritikere findes blandt byplanlæggerne selv. Der er hele tiden behov for fornyelse, men det synes også løbende at ske. Ikke mindst Fingerplanen har udviklet sig og kan fortsat gøre det, uden at gå på kompromis med den grundlæggende idé.

Min kommentar til debatmødet er derfor, at den videre diskussion om, hvordan vi udvikler byplanlægningen og plansystemet bør føres af en mere samlet flok af planlæggere, hvor de enkelte fagligheder har bedre forståelse for og viden om hinandens kvaliteter og tilgang til planlægningen. Det har uddannelsesinstitutionerne en stor del af ansvaret for. Men også Byplanlaboratoriet. Byplanlægningen er presset nok - planlæggerne bør overveje, om de selv vil øge presset!

Jacob Martin Andersen
civilingeniør

KORT NYT

KALENDEREN

Kalender over DB's arrangement kan ses på DB's hjemmeside www.byplanlab.dk/kurser/index.html
Andres arrangementer vedr planlægning kan ses på hjemmesiden under www.byplanlab.dk/plandanmar_kalender/index.html

Nyheder af interesse for BYPLANNYTs læsere, meddelelser om arrangementer mv. kan sendes til at@byplanlab.dk

KORT NYT

Vækst og tilbagegang

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd har offentliggjort en ny analyse, der viser, at polariseringen mellem vækst- og ikke-vækstområder vil øges, hvad angår arbejdspladser. De næste 10 år vil Danmark samlet set få 40.000 nye arbejdspladser, men udelukkende i hovedstadsområdet og Århus. Alle øvrige amter – også Trekantområdet – mister arbejdspladser.

Tilstedeværelsen af uddannelsesinstitutioner er afgørende. Den største vækst i beskæftigelse sker i de vidensintensive erhverv, og de lokaliserer sig primært i universitetsregionerne, især i hovedstadsregionen. Forskningschef Henrik Christoffersen, AKF, siger, at vi stadig ikke kan vide, om denne udvikling bliver ved. Både pendlingsmønstre, struktur og boligpriser spiller ind. Udviklingsdirektør Jørgen Rosted fra FORA understreger, at det bedste er ikke at satse på de nuværende væksterhverv, men at gøre nogle af de traditionelle erhverv til videnshverv. Så vil også Trekantområdet klare sig. (JP, 7-11-05)

Det delte Danmark

Lektor ved Geografisk Institut på Københavns Universitet, Hans Thor Andersen har skrevet disputats om "Storbyens ændrede socialgeografi". Her dokumenteres, at det er umuligt for lavindkomstgrupper at få bolig i et område som København. Fortsætter den tendens, får vi det delte Danmark. Samtidig betyder det, at disse gruppers stillinger ikke kan genbesættes.

København har mistet 35.000 lejeboliger på 10 år. Hans Thor Andersen mener, at udviklingen står til at ændre med nye løsninger. For

eksempel bør der bygges nye lejeboliger, måske med forbillede i det engelske 'affordable housing'. Andelsforeninger og ejerboliger, som for nylig har fået formuer foræret, kan forpligtes på at løfte et boligproblem for lavindkomst-familjer. (Information, 18-10-05)

En nybagt husejerfamilje i Storkøbenhavn må nu af med 51 % af deres nettoindkomst i boligudgifter, mens en familie i Sønderjyllands Amt kan nøjes med 29 %. (Politiken, 4-9-05)

Billige boliger i byen

Der er mange forslag fremme til afhjælpning af det problem, at 'sygeplejersker, polibetjente og butiksansatte' ikke har råd til at bo i København og andre områder med høje boligpriser. Der foreslås lejligheder til symbolsk pris i de udsatte boligområder, rentefrie lån eller lejligheder i privat nybyggeri reserveret til lavindkomstgrupper. Professor ved Center for bystudier ved Roskilde Universitet, John Andersen, foreslår som alternativ, at man kan give de almene boligselskaber en lavere rente, så de kan bygge billigere. – Eller forbedre den kollektive trafik til boligene uden for byen, evt. med højhastighedstog! (Urban, 2-11-05)

Den almene sektor

Regeringen vil hente 10 milliarder kr. i Landsbyggefonden, som ellers er beregnet til henlæggelse (solidarisk) til større moderniseringer eller indsatser. Da pengene skal lånes, vil det være de fremtidige lejere, der kommer til at betale regningen. Midlerne vil regeringen bruge til at finansiere nybyggeri af almene boliger. En af reaktionerne er overvejelser om sektorens fremtid helt generelt. Evt. 'sæt-

te sektoren fri', efter hollandsk model. Det indebærer, at sektoren fortsat har en social forpligtelse, men større frihed i øvrigt. (Information, 27-10-05)

Ghettoproblemer

Eivind Vesselbo, der er folketingsmedlem for Venstre samt kultursociolog, mener, regeringen gør alt for lidt for at komme ghettoproblemerne til livs. Problemerne vokser stadig, trods alle hensigter. Det er alt for få penge, der afsættes til indsatsen. Bl.a. foreslår Vesselbo, at 'grænsen for en ghetto' sættes ved 50 % - 'der egentlig er for højt'. Det bør forbydes folk, der ikke har dansk statsborgerskab at flytte ind i de udsatte boligområder. Det vil føre til tomme lejligheder, der så kan bruges til kontorer eller forretninger. Derudover kan man tvangsforflytte folk, så en blok ikke står halvtom, og så rive den ned, om nødvendigt. (Berlingske, 12-9-05)

Nedrivning løsningen?

Regeringen har allerede nu lempet på nedrivningsreglerne. Hidtil har der været givet tilladelse til nedrivning, hvis ejendommen har været i så dårlig stand, at det ikke kunne betale sig at renovere – kun 5 tilladelser de seneste 10 år. Nu bliver det kommune og boligselskab, der sammen skal beslutte, om det er løsningen. Både formanden for Boligselskabernes Landsforening (BL) og formanden for Lejernes Landsorganisation (LLO) advarer mod at tro, man kan løse problemet ad den vej. Hvor skal folk bo? Eller, hvis beboeren bliver flyttet til en anden afdeling, vil problemet flytte med. (Information, 23-9-05)

Storcentrene – hvor og hvor meget

Miljøministeren har i juni nedlagt veto mod varehuse i Århus på op til 5000 m², og i august dels mod 13 (!) varehuse i Vejle Amt i samme størrelsesorden, dels mod et varehus i Silkeborg, der også overskrider den generelle størrelse på 3000 m². (metroExpress, 26-8-05)

Der arbejdes i øjeblikket med planer om at etablere 21 butikcentre rundt om i landet, alle inde i byerne. (JP, 14-10-05)

Føtex i Ribe

Miljøministeren har gjort indsigelse mod Ribe Amts forslag til regionplantillæg, der vil muliggøre en retlig lovliggørelse af den eksisterende Føtex i Ribe. Naturklagenævnet har afgjort, at der er tale om én butik på 3.700 m², som således er ulovlig. Dansk Folkeparti beskylder åbent Connie Hedegaard for at være ude på et hævn tog mod Dansk Supermarked efter hun blev sat af sagen mod Bilka i Horsens. (Berlingske og JP, 20-10-05)

Horsens, Hillerød og Roskilde

Naturklagenævnet forventer at afgøre sagen om Bilka i Horsens i januar eller februar 2006. De samvirkende Købmænd indbragte sagen for nævnet i sommer, da de ikke mente, Vejle Amt har en 'særlig planmæssig begrundelse' for at dispensere for kravet om maksimums-størrelsen på 3000 m². Tilsvarende sager er på vej i Hillerød og i Roskilde. (JP, 20-10-05)

Nyt udvalg

Der er nedsat et udvalg om planlægning og detailhandel. Specielt skal der ses på behovet for ændringer i reglerne for butiksstørrelser og butikkers placering uden for bymidterne. Jan Sjursen er formand, og betænkningen skal foreligge i april 2006. (Miljøministeriet, 23-9-2005)

Kundernes ambivalens over for storcentre

Omsætningen stiger generelt i detailhandelssektoren, men mest i storcentrene – godt 7% mod 5,9% i den øvrige sektor, i årets første 8 måneder. Særlig omsætningen i Fields i København og i Bruuns Galleri i Århus er gået

frem. Centrene har i dag en femtedel af omsætningen. I løbet af få år vil andelen være på en tredjedel, spår Institut for Centerplanlægning. (Berlingske, 28-10-05)

Samtidig går et markant flertal af danskerne ind for at begrænse antallet af varehuse og storcentre. ¾ mener, der bør være grænser for byggeriet af nye varehuse og storcentre. 50% mener, at et varehus, der er større end lovligt ifølge planloven, skal rives ned eller idømmes bøde. (Berlingske, 13-10-05)

CITATER

"... Det handler om at formulere strategier, der omformer shoppingkulturen indefra i stedet for at fornægte den"

Boris Brorman Jensen, Arkitekten I I/2005

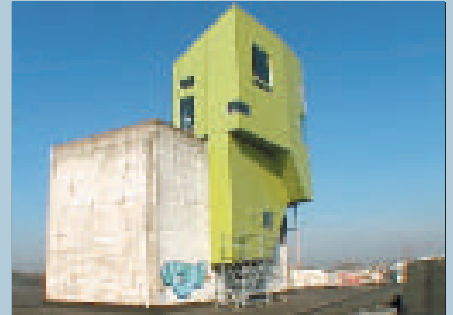
"... Og det er ikke velgennemtænkt design og materialemæssig gedigenhed, der giver byrummet kvalitet, men derimod selve kommercialiseringen, som genererer et velfungerende multikulturelt byrum"

Tom Nielsen, Arkitekten I I-2005

TIPS

Den urbane roman – på nettet

Google Earth fungerer som en globus, hvor man kan zoome ind i det uendelige. Dækningen er dog ikke lige god overalt på kloden – Glamsbjerg på Fyn har flere detaljer end Nairobi. Man kan dykke ned i selve gaden og bevæge sig rundt i fodsporet på romanens personer. Visse byer kan ses i 3D. Programmet er gratis og kan downloades på <http://earth.google.com> (Weekendavisen 21-10-05, Medier)

"VISIONER VED VAND: HAVNEN – BYENS NYE MØDESTED"

Film af Malene Ravn og Li Vilstrup
DVD,.

100 kr. Købes hos DB.

Formålet med filmen er at inspirere danske havnebyer til at tænke langsigtet.

I filmen besøges havneområder i Helsingborg, Bristol, Amsterdam, Rotterdam, Hamborg og Grandville Island i Vancouver. Eksemplerne viser, at det kan lade sig gøre at give tidligere erhvervshavneområder tilbage til byen. Områder der før lå som en barriere mellem by og vand er nu blevet byens attraktion og mødested. Filmen bygger på samtaler med områdernes planlæggere, arkitekter og brugere. Planlæggerne fortæller om den vedholdende indsats, der har skullet til for at gennemføre forandringerne.

I Vancouver ejer det offentlige området, hvilket har givet mulighed for lave huslejer, og dermed for at værksteder og mange utraditionelle foretagender har kunnet flytte ind. Samtidig er forretningskæder udelukket. Det har givet stor variation og stor tiltrækningskraft som mødested. Filmen er finansieret af Fonden Real-dania og Socialministeriet.

"Arkitekterne Malene Ravn og Li Vilstrup har lavet en flot og spændende film... (Filmen) er relevant for såvel store som små kommuner i Danmark." Stads- og Havneingeniøren" 6/7 2005.

BYPLANPRISEN 2005 TIL HORSENS KOMMUNE

I 2005 blev Byplanprisen tildelt Horsens Kommune for målrettet bypolitik og strategisk planlægning af høj kvalitet. Der er tale om et langt sejt træk med fokus på proces og tværsektoriel planlægning. Denne indsats har været stærkt medvirkende til, at Horsens over tid er blevet til en god by at leve i.

Byplanprisen uddeles hvert år til en kommune eller anden myndighed som har gjort "en særlig indsats for gennem planlægning at fremme kvaliteten i de fysiske omgivelser, byerne og landskabet". Prisen er indstiftet af Akademisk Arkitektforening og Dansk Byplanlaboratorium.

I motivationen for prisuddelingen lægges der vægt på, at kommunen på overbevisende måde har vendt billedet af byen fra "Jyllands kirkegård" og "Fængselsbyen" til en by, der fremstår dynamisk, oplevelsesrig og kvalitetsbevidst – også på det fysiske område. Byens image er ændret, så Horsens i dag fremstår som en nyskabende og spændende by med et stort potentiale for fortsat udvikling.

Byen og kommunen har i en lang årrække arbejdet aktivt med bypolitik gennem en bred og koordineret planlægning. Der er udarbejdet en sammenfattende, udviklingsorienteret strategisk plan for hele kommunen, en aktiv erhvervs politik, regionalt orienteret uddannelsespolitik, aktiv kulturpolitik og sammenfattende social og børne-ungepolitik.

Indenfor den fysiske planlægning kan følgende indsats fremhæves: arkitekturpolitik med vægt på kvalitet og balance mellem bevaringshensyn og det nyskabende, byfornyelsesindsats med fastholdelse af den historiske arv og med ny udnyttelse af gamle industribygninger, bevidst styrkelse af bymidten og en samlet grøn plan for hele kommunen.